

**DIPLOCÒRIA DE *RHAMNUS ALATERNUS* L., A LA
MEDITERRÀNIA OCCIDENTAL: OCELLS I FORMIGUES
COM AGENTS DISPERSANTS. DADES PRÈVIES**

J. M. Bas & C. Gómez

ABSTRACT

Diplochory in a fleshy-fruited Mediterranean shrub (Rhamnus alaternus L.): ornitochory and myrmecochory. Previous data. Rhamnus alaternus L. is a freshly-fruited shrub with seeds that show an elaiosome attractive to ants. Some avian frugivores (Turdus merula, Sylvia atricapilla, Sylvia melanocephala, Sylvia cantillans, Erithacus rubecula), have been observed as responsible for first dispersal phase of Rhamnus alaternus in two experimental plots. (Girona, NE Spain). Three ant species (Pheidole pallidula, Tapinoma nigerrimum, Messor barbarus) have been observed as seed dispersers of second dispersal phase. These results suggest a two phase seed dispersal process with vertebrates (avian) and invertebrates (ants) seed-disperses.

Key words: ant, avian disperses; diplochory, elaiosome, fleshy-fruit, frugivory, myrmecochory, seed dispersal.

Recepció: 25 XI 1995; ISSN: 1134-7783

Josep M. Bas & Crisanto Gómez, Unitat de Biologia Animal, Departament de Ciències Ambientals, Universitat de Girona, Plaça Hospital, 6, 17071 Girona.

RESUM

L'aladern (*Rhamnus alaternus*) és un exemple d'arbre o arbust amb producció de fruits suculents amb un endocarp que protegeix les llavors durant el seu pas pel tracte digestiu dels ocells que les mengen. Una vegada les llavors han estat dispersades junt amb els excrements, l'endocarp s'obre i la llavor queda exposada. La presència d'un eleosoma a les llavors, que ha estat detectat com atractiu per algunes espècies de formigues, genera una última fase de dispersió per les formigues. Aquestes transporten les llavors als seus formiguers, on es mengen l'eleosoma. Amb les primeres observacions fetes a dues comarques catalanes (Girona i Baix Empordà) s'han trobat cinc espècies d'ocells (*Turdus merula*, *Sylvia atricapilla*, *Sylvia melanocephala*, *Sylvia cantillans*, *Erithacus rubecula*), i tres de formigues (*Pheidole pallidula*, *Tapinoma nigerrimum*, *Messor barbarus*) com agents que poden actuar activament en aquest procés.